

3. Кобів Й. У. Походження граматичного терміна Adiectivum / Й. У. Кобів // Іноземна філологія. Питання класичної філології. – Вип. 9. – № 5. – Львів : Вид-во Львівського ун-ту, 1966. – С. 72–75.
4. Кобів Й. У. Принципи класифікації частин мови в античній граматиці / Й. У. Кобів // Іноземна філологія. Питання класичної філології. – Вип. 24. – № 9. – Львів : Вид-во Львівського ун-ту, 1971. – С. 31–37.
5. Лукин О. В. Историко-философские обоснования и типологический статус теории частей речи : автореф. дисс. на соискание ученой степени доктора филол. наук : спец. 10.02.19 «Теория языка» / Олег Владимирович Лукин. – М., 2006. – 37 с.
6. Оленич Р. М. Роль логіко-граматичного вчення стоїків у розвитку грецької граматичної науки / Р. М. Оленич // Іноземна філологія. Питання класичної філології. – Львів : Вид-во при ЛДУ видавнич. об'єднання «Вища школа», 1980. – Вип. 60. – № 17. – С. 32–39.
7. Оліщук Р. Грецька мова : синтаксис / Р. Оліщук. – Львів : ЛБА, 1996. – 273 с.
8. Полюга С. М. Греко-римська традиція у становленні української граматичної термінології (на матеріалі морфології) : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.02.14 «Класичні мови. Окремі індоєвропейські мови» / Світлана Михайлівна Полюга. – К., 2013. – 18 с.
9. Русанівський В. М. Дієслово – рух, дія, образ / В. М. Русанівський. – К. : Рад. шк., 1977. – 111 с.
10. Сафроняк О. В. Становлення термінів-назв частин мови у давньогрецькій граматичній теорії / О. В. Сафроняк // Іноземна філологія. Питання класичної філології. – № 25. – Львів : Вид-во «Світ», 1990. – Вип. 99. – С. 50–58.
11. Сенів М. Г. Приймений у класичних мовах : [посібник] / М. Г. Сенів. – Донецьк : ТОВ «Юго-Восток, ЛТД», 2005. – 272 с.
12. Schönberger O. Longos. Hirtengeschichten von Daphnis und Chloe. Griechisch und deutsch / Otto Schönberger. – Berlin : Akademie-Verlag, 1973. – 215 s.

УДК 811.112.2'42

Н. С. Ольховська,

Національний університет біоресурсів і природокористування України, м. Київ

ЗБЕРЕЖЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНОСТІ ДРАМАТУРГІЧНИХ ТЕКСТІВ ТОМАСА БЕРНГАРДА В ПЕРЕКЛАДАХ

Прийоми насичення інформацією текстів п'єс Т. Бернгарда умовно розподілено на такі класи: 1) логічні засоби: гротескна логіка персонажів і так звані «правильні силлогізми»; 2) просторово-часові засоби; 3) ментальні засоби; 4) асоціативні засоби: тропи, гра слів і так звані «силлогізми в траві»; 5) імпліцитна частина мовлення персонажів (інформативи). Для передачі при перекладі цих прийомів автором використано інформативну та трансформаційну моделі перекладу. З метою посилення інформаційного та емоційного впливу на читача поряд з лексичними, морфологічними та синтаксичними трансформаціями, використано трансформації на рівні фразеології.

Ключові слова: інформативи, інформативна модель, «правильні силлогізми», «силлогізми в траві», трансформації, трансформаційна модель.

Приемы насыщения информацией текстов пьес Т. Бернхарда условно разделены на такие классы: 1) логические средства: гротескная логика персонажей и так называемые «правильные силлогизмы»; 2) пространственно-временные средства; 3) ментальные средства; 4) ассоциативные средства: тропы, игра слов и так называемые «силлогизмы в траве»; 5) имплицитная часть речи персонажей (информативы). Для передачи этих приемов автор использовал информативную и трансформационную модели перевода. С целью усиления информационного и эмоционального влияния на читателя рядом с лексическими, морфологическими, синтаксическими трансформациями, использовано трансформации на уровне фразеологии.

Ключевые слова: информативы, информативная модель, «правильные силлогизмы», «силлогизмы в траве», трансформации, трансформационная модель.

Techniques of information satiety of the texts of the plays written by T. Bernhard are conditionally divided into the following classes: 1) logic means: the grotesque logic of the characters and the so-called «correct syllogisms»; 2) spatio-temporal means; 3) mental means; 4) associative means: tropes, play on words and the so-called «syllogisms in the grass»; 5) implicit part of the characters speech (informatives). For rendering these techniques while translating the author used informative and transformational models of translation. To enhance the informational impact on the reader along with the lexical, morphological and syntactic transformations he used transformations at the phraseological level.

Key words: informative, informative model, «correct syllogisms», «syllogisms in the grass», transformations, transformational model.

Актуальність. Розробка категорії інформативності тексту здійснювалася широко відомими філологами, а також іншими фахівцями, оскільки дана категорія є загальною для цілої низки наук. Хоча дослідження інформативності тексту далекі від завершення, та все ж таки утворилася деяка наступність підходів, яка не виключає, а передбачає їхнє творче розмаїття. Загальною рисою в підходах різних авторів є те, що ними рівною мірою, незважаючи на різні акценти, визнаються інформативними як семантика тексту, так і його форма (структура, композиція) [3-4, 6-10].

За основу в нашому дослідженні взято концепцію інформативності як розмаїтості всередині певної єдності (тотожності) за У. Ешбі, а також теорію інформаційної архітекτονіки А. Моля, згідно з якою, на кожному композиційному рівні художнього тексту є надмірність повідомлень, що повністю набуває сенсу, сприймається адресатом лише на більш високому композиційному рівні [5].

Об'єктом аналізу послужили тексти п'єс Т. Бернгарда [11-14] та їх переклади російською мовою здійснені М. Рудницьким [2].

Предметом дослідження виступає одна з ознак драматургічного тексту – інформативність, яка проявляється у п'єсах Т. Бернгарда на формальному, формально-змістовому, змістовому й образному композиційному рівнях, та особливості її перекладу.

На формальному рівні відзначена хаотичність інформації в тексті, наявність розривів змісту, безліч імпліцитної інформації і т.д. Є надлишок інформації, що сполучається з когнітивним дефіцитом. На формально-змістовому рівні спостерігається аналогічна картина, однак інформація в тексті набуває нової якості, стає «інформацією про інформацію».

Актуальна інформація, яка міститься в мовленні персонажів, виражається, за Кларком-Карлсоном інформативами, т-намірами й іншими мовленнєвими актами. У текстах п'єс можна виявити дотримання або порушення персонажами

канонічності розмов, принципу відповідальності. Повний облік інформативів, висловлених персонажами, порушень канонічності й принципу відповідальності в розмовах призводить нарешті до виявлення структури зв'язків у тексті п'єси між персонажами, їхніми діями й стосунками. Іншими словами, до усвідомлення структурної інформації тексту, що відіграє роль «інформації про інформацію».

На змістовому рівні текст п'єси сприймається як ціле. Головну роль у цьому відіграє його структурна інформація («інформація про інформацію»). На змістовому рівні також підтверджується справедливості концепції інформаційної архітекτονіки А. Моля: наявність надлишкової інформації, асимілювання інформації попередніх рівнів.

На образному рівні інформаційна суть створення художніх мікро- й макрообразів полягає в доборі автором об'єктів з імпліцитних рядів, які складаються зі споріднених мікро- й макрообразів. При цьому можна стверджувати, що чим більшим є семантичний обсяг створеного образу, чим більше в ньому потенційних додатків, тим більш ґрунтовно актуальна словесна інформація «йде в тінь», тобто не сприймається читачем буквально. Звідси випливає природа надлишкової інформації на образному рівні: вона є потенційною.

Насичення інформацією художніх текстів може зводитися до компресії інформації на архітектонічну одиницю тексту, до кодування, до переходу актуальної інформації в потенційну і т.д. Прийоми насичення інформацією текстів п'єс Т. Бернгарда умовно розподілено на такі класи: 1) логічні засоби: гротескна логіка персонажів і так звані «правильні силогізми»; 2) просторово-часові засоби; 3) ментальні засоби; 4) асоціативні засоби: тропи, гра слів і так звані «силогізми в траві»; 5) імпліцитна частина мовлення персонажів (інформативи). Класи 1–5 у текстах п'єс утворюють нерозривну єдність, нескінченне розмаїття переходів і можуть бути розділені лише умовно для теоретичного аналізу.

Т. Бернгард у текстах п'єс постійно наділяє своїх персонажів гротескною логікою. Формально вона бездоганна, але спирається на аргументи, цінності й менталітет, які не є загальноприйнятими, а скоріше властиві автентичним особистостям. Наведемо приклад з п'єси «Лицедій»:

Bruscon: Brennt erst ein Gebäude / vernichtet es die Feuerwehr zur Gänze / Diese Schwüle / [...] Einmal mußte die Katastrophe eintreten / Wenn wir klar denken / müssen wir uns umbringen [5, с. 17] – Стоит зданню загореться / пожеарники стирають его с лица земли / жуткая духота / ... / Рано или поздно катастрофа неизбежна / сохраняй мы ясность мысли / всем следовало бы кончить собой [1, с. 538–539].

При перекладі наведеного уривка автор застосовує інформативну модель перекладу та лексикографічні засоби перекладу.

Конструкція «правильного силогізму» в художньому тексті завжди є, за своєю суттю, фігурою умовчання, хоча й цілком очевидного. Тому «правильний силогізм» у тексті, хоча й створює імпліцитну інформацію і є засобом ущільнення, однак сам по собі не створює підтекст. Однак, якщо вибір автором представника класу – незвичайний, комічний, це є підготовкою до створення підтексту на іншому змістовому рівні. Приклад з п'єси «Сила звички»:

Caribaldi: ... Ist die Haube zu weit / rutscht sie ihm herunter / ... Dann sieht er nichts / und ein Mißton ist da / sofort ist ein Mißton da / Ist ein Mißton da / weiß ich / ihm ist die Haube heruntergerutscht [2, с. 323] – Велик ли ему ковпак / он сползаёт / ... он перестаёт видеть ноты / и конечно фальшивит / стоит мне услышать / фальшивую ноту / я уже знаю / у него ковпак сполз [1, с. 85].

Формально-логічно тут використано «правильний силогізм». Якщо будь-кому (клас об'єктів) закрити очі, він не буде бачити ноти й почне фальшивити. Клоун (представник класу) – не виняток. Комічність ситуації в даному контексті – у виборі представника (клоун у ковпаку) і самого складу музичного квартету (директор цирку, його бездарна онучка, приборкувач і клоун). Підтекст – таким ось постійним складом і репетиціями того ж самого протягом багатьох років Карібальді намагається протистояти хаосу зовні й усередині себе, але це спроба з поганими засобами. Для перекладу уривку використано інформативну модель перекладу з застосуванням лексикографічних засобів перекладу, що сприяє створенню додаткової інформації на рівні підтексту.

Наведених прикладів досить, щоб прояснити інформаційну компресію за допомогою гротескної логіки висловлень персонажів у п'єсах Т. Бернгарда. Сатирична функція таких висловлень очевидна, а з точки зору інформатики подібний логічний вибір завжди призводить до несподіваного «вкидання» нової інформації про персонажів і тим самим до інформаційного насичення тексту.

Тропи й гра слів у текстах п'єс Т. Бернгарда зустрічаються не часто. Це пов'язано з інтенцією автора наділяти персонажів бідним мовленням, частими буквальноними повторами й, навіть, недорікуватістю. Мовлення, багатого експресією, у текстах мало. Окремі вкраплення тропів, гра слів у мовленні персонажів виражають їх переважно негативну експресію. Наведемо приклади з п'єси «Лицедій»:

Bruscon: Wenn wir einen weiblichen Darsteller beschäftigen / beschäftigen wir sozusagen Theaterhemmschuh [5, с. 30] – Стоит вам пригласить / исполнительницу на женскую роль / считайте что вы за получили в театр / тормозной башмак [1, с. 549].

Bruscon: Ein talentierter Schauspieler / ist so selten wie ein Arschloch im Gesicht [5, с. 49] – Талантливый актер такая редкость / как задница вместо лица [1, с. 565].

Das Rad der Geschichte / mehr oder weniger / vor die Säue geworfen [6, с. 42] – «Колесо истории» здесь / можно считать / бисер перед свиньями [1, с. 559].

Репліка Брускона синові:

Bruscon: Du Handwerksidiot / ... / Drahtzieher der Dummheit [5, с. 85] – На все руки идиот / ... / кукловод глупости [1, с. 594].

Два перших приклади – прості тропи-порівняння. Два останніх – гра слів, заміна їх у відомих фразеологізмах для посилення негативної оцінки. При перекладі наведених прикладів автором використано лексикографічні засоби перекладу з пошуком еквівалентів у мові перекладу, вдаючись до використання лексичних, лексико-семантичних, граматичних та синтаксичних трансформацій.

У наступних прикладах автор вдається до застосування трансформацій на рівні фразеології, що у свою чергу не лише сприяє передачі інформацію, а й збільшує емоційний та інформаційний вплив на читача.

Bruscon: Alles krankmachend hier / ... / Entmutigend / entnervend / vernichtend [5, с. 34] – Здесь все так омерзительно / ... / Это уныние действует на нервы / просто убивает [1, с. 552].

Bruscon: Alles tut mir weh / alles / ein einziger Schmerzensmensch bin ich [5, с. 52] – У меня все болит / все / не человек а сплошной сгусток боли [1, с. 576].

Bruscon: Ich war immer gegen diese Tournee / aber weil sie mich immerfort gepeinigt hat / mit ihrer guten Landluft / habe ich nachgegeben [5, с. 42] – Я-то всегда был против этих турне / но поскольку она всю плешь мне проела / со своим здоровым сельским воздухом / я уступил [1, с. 576].

У наступних прикладах для посилення інформаційного та емоційного впливу на читача вдається до пошуку лексично-семантичних відповідників та морфологічних трансформацій.

Bruscon: Die Tausende von Blutflecken an den Wänden / von den erschlagenen Schnaken / die sie hier Gelsen nennen [5, с. 43] – *Эти тысячи кровавых клякс по стенам / от раздавленных вурдалаков / которые у них тут комарами называются* [1, с. 559].

Bruscon: Diese bauwerkliche Hilfslosigkeit / diese Wändescheußlichkeit diese Deckenfürchterlichkeit / diese Türen- und Fensterwiderwärtigkeit / diese absolute Geschmacklosigkeit / hat Ihnen Ihre weitere Existenz ermöglicht [5, с. 35] – *Эта архитектурная злусность / уродство этих стен / убожество этих потолков / тошнотворность этих дверей и окон / эта абсурдная безвкусица / подарили вам возможность / дальнейшего существования* [1, с. 553].

У текстах п'єс зустрічаються так звані «силогізми в траві». Цей термін введений Гр. Бейтсоном у книжці, частину якої присвячено публік релейшн [1, с. 35]. Суть цих силогізмів Гр. Бейтсон пояснює на прикладі :

Trava vмирає, люди вмирають люди – це трава.

Поетія, живопис, мрії, гумор і релігія мають загальну... перевагу силогізмів у траві [1, с. 35]. Інформаційне порівняння «правильних силогізмів» і «силогізмів у траві» призводить до висновків щодо значно більшої інформаційної потужності останніх. Дійсно, «правильні силогізми» призводять до дедуктивного звуження обсягу інформації, тому що дедукція є переходом від більш загального до конкретного. Інше положення із «силогізмами в траві». Тут два більших класи об'єктів (люди, трава) порівнюються лише за однією ознакою (люди, трава смертні), а потім класи ототожнюються (люди = трава). У такий спосіб отримуємо нове, досить несподіване повідомлення, семантичний обсяг якого зростає, тому що належить до об'єднання двох класів. До того ж «силогізми в траві» здатні створювати підтекст, тому що вони містять натяк на приналежність об'єкта до іншого класу. Наведемо приклад з п'єси «Лицедій»:

Bruscon: Warum hustet sie dann / Ein so schöner Text / eine solche herrliche Passage / und sie verhustet alles / Aber wir dürfen der Gewöhnlichkeit / nicht entgegenkommen [5, с. 57–58] – *Что же тогда она кашляет / Такой красивый текст / такой изумительный пассаж / а она все прокашляет / Но мы не можем идти на встречу / заурядностям* [1, с. 572].

У наведеному діалозі реалізується логіка «силогізму в траві»:

Гарний текст псують буденності

Хвора дружина кашляє зіпсувала (прокашляла) весь текст.

Звідси за логікою такого силогізму випливає: *дружина = буденність.*

Підтекст даного відрізка сюжету – підміна в переконаннях Брускона співчуття хронічно хворій дружині на обвинувачення її в бездарності. І в остаточному підсумку – багато таких підмін призводять Брускона до лицедійства стосовно самого до себе. У наведеному вище прикладі використано інформаційну модель перекладу, яку доповнюють трансформації на рівні синтаксису, що пов'язано з особливостями рамочної конструкції в німецькій мові.

У наступному відрізку діалогу з п'єси «Іммануїл Кант» переплетено кілька тем, досить тривіальних і безглузких:

Frau Kant (zu Ernst Ludwig anklagend): Ernst Ludwig / jetzt sind Sie schon fünfundzwanzig Jahre bei uns / und können noch immer nicht / die Decke vom Käfig abnehmen / (Ernst Ludwig zieht mit Kant an der Käfigdecke) – Госпожа Кант (Ернсту Людвигу): Эрст Людвиг / вы у нас уже двадцать пять лет / а все ещё не научились / снимать платок с клетки / (Эрст Людвиг вместе с Кантом стягивает платок)

Kant: So / nach und nach / (Ernst Ludwig zieht etwas schneller) / (Kant klopft ihm auf die Finger) / Langsam sage ich / (Beide ziehen an der Käfigdecke / Kant plötzlich) / Noch nicht / noch nicht – Кант: Вот так / мало-помалу / (Эрст Людвиг тенет чуть быстрее) / (Кант бьет его по рукам) / Медленно я сказал / (Оба продолжают стягивать платок / Кант внезапно) / Нет ещё нет / ещё нет

Frau Kant (zu Kant): Setz dich doch – Госпожа Кант (Канту): Да сядь же

Kant (geht zu seinem Klappstuhl): Je weiter / die ausgebreiteten Teile des Urstoffs / von der Sonne entfernt sind / desto schwächer ist die Kraft / die sie zum Sinke bringt [3, с. 258] – *Кант (направляясь к своему шезлонгу): Чем дальше выброшенные частицы первоматерии / удалены от солнца / тем слабее сила / влекущая их вниз* [1, с. 248].

Інтенція автора – показати атмосферу безглуздої метушні, що підкреслюється тривіальним висловленням карикатурного Канта. Така інтенція служить атрактором, який організує мовленнєву діяльність. Інформативи персонажів підкреслюють атмосферу, далеку, згідно з нашими уявленнями, від атмосфери навколо мудрого філософа і його свити. Щодо особливостей перекладу, то у наведеному уривку використано трансформації на рівні лексики, морфології та синтаксису.

У п'єсі «Іммануїл Кант» використано автором прийом просторово-часового зсуву персонажів, який є в літературі не новий. Якщо реального І. Канта змусити в 30-і роки ХХ ст. пливати на пароплаві до Америки, то тим самим породжується багато імпліцитної (асоціативної) інформації. Природа такого потоку інформації двоїста. По-перше, персонаж асоціативно пов'язаний зі своїм прототипом (реальний І. Кант ХVІІІ ст.). Цей зв'язок автор забезпечує, надавши персонажеві репліки й елементи поведінки прототипу. По-друге, помістивши персонажа в просторово-часову сферу, не характерну його прототипу, автор звільняє собі шлях для подальшої реалізації своїх інтенцій. Персонаж автономно від свого прототипу може мовленнєвим поведінням створювати нову потенційну інформацію на образному рівні, виражаючи ідеї автора. Так у наступних прикладах з метою посилення інформаційного та емоційного впливу на читача у перекладі використовуються фразеологічні трансформації та лексико-семантичні трансформації з використанням епітетів та метафор у ролі відповідників.

Bruscon: In den berühmtesten Theatern von Deutschland / wird heute gesprochen / daß einer Sau graust [5, с. 64] – *А в знаменитих театрах Германії / сьогодні говорять так / що у свиньї щетина дьбом встанет* [1, с. 577].

Bruscon: Wenn die Proletarier auftrumpfen / dann trumpfen sie gehörig auf [6, с. 67] – *Если уж пролетариат гуляет / то на полную катушку* [1, с. 579].

Bruscon: Aber natürlich habe ich sie in der Hand / eure Mutter [5, с. 67] – *Ясное дело я держу её в ежовых рукавицах / вашу мать* [1, с. 579].

Bruscon: Kein Angsthase sein / ... / Nur kein Angsthase [5, с. 106] – *только не трусить / ... / только не трусить* [1, с. 612].

Bruscon: Eine Pompadour habe ich nicht / in meinem Stück / In meinem Stück kommt keine Courtisane vor / Schließlich ist es kein Hurenstück / es ist ein klassisches [5, с. 110] – *Но у меня в пьесе / нет мадам Помпадур / В моей пьесе нет куртизанок / Это не какой-нибудь шлюхастый водевильчик / это классика* [1, с. 616].

Bruscon: Aber die Madame Curie / war auch eine steife Person / eine extravagante Polin / durch und durch steif / genauso wenig inspiriert letztenendes wie du / das ist die Wahrheit / äußerst langweilig / wie die Geschichte beweist / reizlos in gewisser Weise / und durch und durch polnisch [5, с. 111] – *Но мадам Кюри / тоже была как деревяшка / экстравагантная полька /*

холодная как лёд / точно такая же зануда как ты / вот она правда / скучная до невообразимости особа / как свидетельствует история / начисто лишена женского шарма / и до мозга костей поляка [1, с. 616].

Прийоми й засоби (1–5), насичення інформацією тексту, є основними (у будь-якому випадку, у Т. Бернгарда), але цей перелік може бути продовжений. Проведене дослідження вказує на те, що більша частина інформації передається в текстах п'єс Т. Бернгарда на рівні підтексту (або на рівні надфразової єдності), тому не виникає проблем зі збереженням та передачею цієї інформації у мові перекладу, для чого в перекладі використано лексичні, морфологічні та синтаксичні трансформації.

Прийоми та засоби передачі інформації в текстах п'єс не лише зберігаються при перекладі, а й посилюється їх інформаційний та емоційний вплив на читача за допомогою використання трансформацій на лексико-семантичному та фразеологічному рівнях. Для адекватності передачі інформації в тексті перекладу автором використано інформативну модель перекладу у поєднанні з трансформаційною моделлю.

Перспективи дослідження. Запропонована модель аналізу збереження та передачі інформації художнього тексту при перекладі може бути використана на прикладах інших типів текстів інших авторів.

Література:

1. Бейтсон Гр. Ангелы страшатся. Психотехнологии и эффективный менеджмент / Гр. Бейтсон. – М. : Мир, 1992. – 173 с.
2. Касти Дж. Большие системы / Дж. Касти. – М. : Мир, 1982. – 188 с.
3. Кубе Ф. Драма как объект исследования кибернетики / Ф. Кубе // Семиотика и искусствоведение. – М. : Мир, 1972. – С. 216–232.
4. Моль А. Искусство и ЭВМ / А. Моль. – М. : Мир, 1975. – 556 с.
5. Москальчук Г. Г. Структура текста как синергетический процесс / Г. Г. Москальчук. – М. : УРПС, 2003. – 294 с.
6. Піхтовнікова Л. С. Информативность текста и стиль / Л. С. Піхтовнікова // Вісник ХНУ ім. В. Н. Каразіна. – 2004. – № 635. – С. 142–144.
7. Піхтовнікова Л. С. Стилїстика і синергетика дискурсу / Л. С. Піхтовнікова // Дискурс як когнітивно-комунікативний феномен. – Х. : ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2005. – С. 29–36.
8. Ревзіна О. Г. Деякі математичні методи аналізу драматургічної побудови / О. Г. Ревзіна, І. І. Ревзін // Точні методи в дослідженнях культури й мистецтва. – М., 1971. – Ч. 2. – С. 206–227.
9. Riffater M. The Stylistic Funktion. – Cambr. : Mas, 1981. – 316 p.

Список джерел ілюстративного матеріалу:

10. Бернхард Т. Видимость обманчива / Т. Бернхард; [пер. с нем. М. Рудницький]. – М. : «Ad Marginem», 1999. – 718 с.
11. Bernhard T. Stücke 1. Ein Fest für Boris. Der Ignorant und der Wahnsinnige. Die Jagdgesellschaft. Die Macht der Gewohnheit. – Frankfurt am M. : Suhrkamp Verlag, 1988. – 349 S.
12. Bernhard T. Stücke 2. Der Präsident. Die Berühmten. Minetti. Immanuel Kant. – Frankfurt am M. : Suhrkamp Verlag, 1988. – 339 S.
13. Bernhard T. Stücke 3. Vor dem Ruhestand. Der Weltverbesser. Über allen Gipfel ist Ruh. Am Ziel. Der Schein trügt. – Frankfurt am M. : Suhrkamp Verlag, 1988. – 462 S.
14. Bernhard T. Stücke 4. Der Theatermacher. Ritter, Dene, Voss. Einfach kompliziert. Elisabeth II. – Frankfurt am M. : Suhrkamp Verlag, 1988. – 355 S.

УДК 811.111'364

А. П. Очковська,

Житомирський державний університет імені Івана Франка, м. Житомир

ПРОЦЕС СУБ'ЄКТИВАЦІЇ РЕЙЗИНГОВИХ КОНСТРУКЦІЙ З ПІДМЕТОМ В ІСТОРІЇ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

*У статті здійснено аналіз термінів «граматикалізація», «суб'єктивізація», «суб'єктивність» і розглянуто розвиток та становлення структурно-семантичних особливостей рейзингових конструкцій з підметом на прикладі рейзингового дієслова *seet* в історії англійської мови. Прикладом процесу суб'єктивізації слугують рейзингові конструкції з підметом. У процесі суб'єктивізації рейзингові дієслова набувають модального значення евіденційності. Регулярне використання рейзингових конструкцій з підметом спостерігається лише наприкінці середньоанглійського періоду, а в ранньомодерноанглійській мові відбувається їх остаточне становлення.*

Ключові слова: *граматикалізація, евіденційність, суб'єктивізація, суб'єктивність, рейзингові конструкції з підметом.*

*В статті проаналізовані термини «граматикалізація», «суб'єктивізація», «суб'єктивність» и исследовано развитие и становление структурно-семантических особенностей рейзинговых конструкций с подлежащим на примере рейзингового глагола *seet* в истории английского языка. Примером процесса субъективации служат рейзинговые конструкции с подлежащим. В процессе субъективации рейзинговые глаголы приобретают модальное значение эвиденциальности. Регулярное использование рейзинговых конструкций с подлежащим наблюдается лишь в конце среднеанглийского периода, а в ранньомодерноанглийском языке происходит их окончательное становление.*

Ключевые слова: *граматикалізація, евіденциальність, суб'єктивізація, суб'єктивність, рейзингові конструкції з підметом.*

The article deals with the terms «grammaticalization», «subjectification» and «subjectivity». Grammaticalization is viewed as a historical process of language change and includes such process as subjectification. Subjectification is an important mechanism of grammaticalization. Examples of subjectification include epistemic modal verbs, concessives, focus markers and raising structures.

Thus, the article is devoted to studying the emergence of the subject raising structures in the history of the English language. The aim of the article is to investigate the process of subjectification of the subject raising structures. Subject raising structure is the structure with the type of movement operation when the argument is raised out of a lower clause to become the subject of a higher clause. In the process of subjectification raising verbs receive modal meaning of evidence. Taken in consideration semantics and structure of the subject raising structures it becomes evident that they emerge and are regularly used at the end of the Middle English period and their final formation takes place during the Early Modern English period.

Key words: *grammaticalization, evidentiality, subjectification, subjectivity, subject raising structures.*